133502

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BIBLIOTECA POPORALA
A „ASOCIATIUNII"

Nr. 172. 1929.

STAN BOLOVAN

și alte povești ardelenești

culese din gura poporului

de

IOAN POP-RETEGANUL

SIBIIU. „Asociațiunea" („Astra"), Strada Șaguna 6

Prețul 5 Lei.

„ASOCIAȚIUNEA pentru literatura română și cultura poporului român".

Intemeiată în 1861.

PREȘEDINTE DE ONOARE:

† M. S. Regele FERDINAND I.

Președinte activ:

Vasilie Goldiș.

Vice-președinte I.: **Dr. Oct. Russu.**

Vice-președinte II.: **Dr. Gh. Preda.**

Comitetul central al „Asociațiunii" numără 50 de fruntași din toate păturile societății românești.

E de datoria fiecărui bun Român să sprijinească „Asociațiunea" abonând publicațiile ei și înscriindu-se de membru.

Taxele de membru sunt următoarele:

Membru fondator al Casei Naționale, odată pentru totdeauna	Lei	5000·—
Membru fondator al „Asociațiunei", odată pentru totdeauna	„	1000·—
Membru pe viață al „Asociațiunei", odată pentru totdeauna	„	500·—
Membru activ al „Asociațiunei", anual	„	50·—
Membru ajut. al „Asociațiunei", anual	„	10·—

Biblioteca poporală a Asociațiunii „Astra".

Anul al 19-lea Nr. 172. Octomvrie 1929.

STAN BOLOVAN

și alte povești ardelenești

culese din gura poporului

BCU Cluj / Central University Library Cluj

de

IOAN POPU-RETEGANUL.

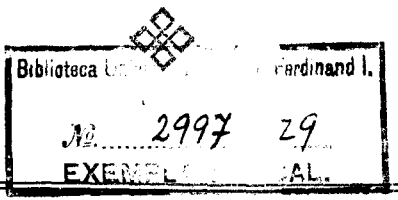

Editura Asociațiunii „Astra", Sibiiu, Strada Șaguna 6.
Tiparul Institutului de arte grafice „Dacia Traiană", s. a., Sibiiu.

Stan Bolovan.

Zice că era odată un om, om cu stare şi cu socoteală, după-cum se mai află şi astăzi câte unul ici-colea. Işi avea viţelele sale, moşioara sa, căsuţa sa, cu un cuvânt avea ce-i trebuia. Un năcaz însă avea şi el, ca toţi oamenii, că bag seamă om fără nici un năcaz şi iarnă fără frig nu se poate. Năcazul şi supărarea lui era aceea, că n'avea copii. Şi se ruga bietul om zi şi noapte, se ruga în coate şi în genunchi să-i dăruiască D-zeu copii, dar' în zadar, că tot nu i se împlinea rugarea. Era cât pe aci să piardă şi nădejdea, ba-şi făcuse şi cântec:

„Doamne, Doamne!
Mult zic Doamne,
D-zeu gândeşti, că doarme
Cu capul pe mânăstire,
Că de mine n'are ştire".

Odată, cum mergea el gândindu-se la bucuria oamenilor cu copii şi la nefericirea lui, se întâlneşte cu D-zeu şi cu Sf. Petru.

— Dar' unde mergi, măi, omule? îl întrebă D-zeu.

— O, Doamne! Mă duc să mă prăpădesc de năcaz — răspunse omul.

— Şi ce năcaz ai, omule? Spune-mi ce doreşti, căci eu îţi pot împlini ori ce poftă a ta. Ce-ai vrea ca să ai?

— Copii, Doamne! Copii aş vrea să am!

— Şi ce ai mai vrea să ai? Iar' Stan, că aşa-i era numele, răspunse şi a doua oară că copii ar vrea să aibă.

— Te mai întreb odată, omule, — zice D-zeu, — ce-ai mai vrea tu să ai? Iar' Stan răspunse şi a treia oară că copii ar vrea să aibă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Bine, zise D-zeu, copii să ai după-cum ai cerut tu. Şi se duse Stan acasă; adecă ce să vezi? şi casa şi curtea îi era plină de copii; nici mai mulţi, nici mai puţini decât o sută de copii află el acasă, cari toţi îi ziceau tată şi-i cereau de mâncare. Acum dă-le Stane de mâncare dacă ai de unde! Se puse omul meu pe gânduri: cu ce să hrănească atâta amar de copil? Vându tot ce avu pe lângă casă şi cumpără tot făină, apoi se duse în lume, să le câştige hrană.

Mergând el prin această sâcretă de lume mare, ajunse seara la o stână, lângă o pădure mare. In staur erau câteva mii de oi, iar' în comarnic vreo 12 păcurari, unul mai lat în spate decât celălalt.

— Bună seara, feciori — zise Stan, intrând în comarnic.

— Să fii sănătos, bade, răspunseră ciobanii, apoi îi puseră scăunenciu, să şeadă, ca la om strein, şi începură a vorbi mai de una, mai de alta, până Stan le spune că el a luat lumea în cap să câştige mâncare la cei o sută de copii. Păcurarii încă-i povestiră că lor le merge bine, că oile au păşune destulă, dar' s'a învăţat un trăznit de smeu şi în toată noaptea fură câte trei oi. —

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Oh, zice Stan, şi voi nu vă puteţi apăra de el?

— Nu, răspunseră păcurarii.

— Haidaţi să ne tocmim; ce-mi daţi să vă mântuesc de el?

Şi se tocmiră să-i dea a treia parte din toate oile, dacă va fi harnic să alunge pe smeu dela turmă.

Acum se puse Stan la pândă în staur, în mijlocul oilor, de bună seamă după ce cinară

un balmoș păcurăresc. Colo către miezul nopții veni smeul și dă să între în staur, dar' Stan îi strigă răstit:

— Mai încet, mă! ce vrei să faci? dară foruitul de smeu râse cu hohot și zise: Cine ești tu, care vrei să mă oprești să nu întru în staur?*).

—Eu sunt Stan Bolovan, care mânânc petri și carne de smeu, dar' tu cine ești?

— Eu sunt smeul, dar' dacă tu zici că mânânci petri și carne de smeu, hai să ne cercăm puterile.

— Nu-mi pasă, zice Stan, să vedem dară care din noi va putea stoarce apă din peatră?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și apucă smeul un bolovan mare și tot îl sfărmă în mână, dar nui eși pic de apă din el. Atunci apucă Stan un bruș de caș ce-l avea în traistă și cum îl strânge începe a-i curge zărul printre degete. Noa vezi, smeule, așa să faci tu, dacă ești tare! lar' smeul răspunse: Cunosc că ești mai tare decât mine; dar știi ce? hai la noi slugă, că mama

*) Pe la Reteag zic *staur* și nu *staul*, la ocolul acel înconjurat cu *lese* ori cu gard, unde stau oile; — iar *comarnic* zic la aleătueala aceea în care șade personagiul stânei: baciu, păcurarii etc. — I. P. R.

de multă vreme tot cearcă, doară va afla o slugă tare ca tine.

— E bine, zise Stan, şi ce simbrie îmi vei da pe un an?

— Eu, răspunse smeul, îţi dau o desagă de bani de aur.

Târgul fu gata. Stan intră în comarnic la păcurari şi le spuse că de smeu i-a mântuit pe vecie, dar' ei să facă bine şi să ducă partea lui de oi la el acasă, să nu-i moară copiii de foame, că el a intrat în slujba smeului pe un an de zile. Păcurarii se legară că-i vor duce oile acasă până într'una, ceeace şi făcură, că vedeau cu cine are de lucru, iar' Stan merse cu smeul acasă. Pe atunci anul era de trei zile.

Când ajunseră acasă aflară pe mama smeului cu trei căldări cu apă fierbinte ca să opărească oile ce le va aduce smeul. După ce intrară în casă spuse smeul bătrânei numai la ureche ca să nu mai tragă nădejde de oi, că acum fu Stan Bolovan la stână, care e aşa de tare de scoate apă din peatră.

— Şi cine e acela, Stan Bolovan? întrebă smeoaica

— Iată, l'am băgat slugă pe un an, aci e.

— Bine, zise, smeoaica, bine, să vă cercaţi puterile să văd care sunteţi mai tari.

Şi se apucă smeul, şi-şi aruncă buzduganul cel de 99 de măji, cale de-o poştă. Apoi zise către Stan: Noa, Stane, haidaţi după buzdugan, şi să vedem tu până unde-l vei putea arunca?

— Să cercăm, zise Stan, dar' să ne luăm merinde baremi pe trei zile, că eu vreau să-ţi arăt ce pot! Şi-şi luară merinde şi se puseră la drum şi du-te, du-te, până deteră de buzdugan. Acolo Stan nu mai putea de obosit, deci se puse să şeadă pe buzdugan. Dar' ce faci, Stane, întrebă smeul, nu mai dai ?.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Ba dau îndată, răspunse Stan, numai aştept o leacă până ce trece luna să n'o nimeresc cumva, s'o stric, ori să-ţi rămână buzduganul pe acolo, că chiar în lună am un frate faur, de ţi-l prinde ştiu că nu-l mai vezi.

— Ba, zise smeul, decât să faci atâta pagubă, mai bine lasă, că dau eu şi pentru tine.

— Cum vreai, zise Stan, iar' smeul luă buzduganul şi-l aruncă îndărăpt acasă.

O zi era trecută.

Seara spuse smeul mamei sale toată întâmplarea și se mirară grozav de puterea lui Stan cea mare.

A doua zi îi mână smeoaica după apă. Fiecare luară câte o piele mare de bivol cusută ca burduful, că în de acelea aduceau apă, alte vase n'aveau. Când ajunse la fântână, smeul umplu pieile amândouă cu apă și dă să plece. Dar' Stan zise: Ho! ho! cine să care atâta apă în toate zilele? Dacă-ți sunt slugă, voi să te slujesc pe dreptate. Și scoase Stan cuțitul din șerpar și începu a brăzda locul în jurul fântânei.

— Ce faci, bre? întrebă smeul.

— Ce să fac, zice Stan, voiu să duc toată fântâna odată!

— Ba, lasă-te, zise smeul, mai bine duc eu și burduful tău, numai nu strica fântâna, că o avem dela moși-strămoși.

— Cum voești, zice Stan, numai să nu zici că nu te slujesc pe dreptate.

Două zile trecură. Seara iar' povesti smeul mamei sale de toată întâmplarea, și se mirară amândoi de puterea lui Stan.

A treia zi îi trimise smeoaica după lemne, după ce ajunseră la pădure, smeul rupse un copac din rădăcină şi dă să plece către casă. Stan însă tot lega la viţe de curpen una de alta, să facă — drag doamne — funie din ele şi să facă nu ştiu ce lucru mare cu ele.

— Ce faci Stane? întrebă smeul.

— Ce să fac, răspunse Stan, doară numai n'am nebunit să merg cu vreascuri acasă, ca ţiganii, eu vreau să duc cu o cale toată pădurea acasă, să nu zici că nu-s slugă pe dreptate!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Ba, zice smeul, una ca aceea n'o fi, să scoţi tu din pământ astă dragă de pădure toată odată, mai bine duc eu şi pentru tine un copac!

— Cum vreai, zice Stan, numai să nu zici că nu te-am slujit pe dreptate!

Şi luă smeul încă un copac în spate şi mergea gâfâind către casă, iar' Stan îndărăptul lui mergea duhănind ca un domn.

Trei zile trecură, anul era împlinit. Veni rândul să-i dea o desagă de galbini. După cină însă zise smeoaica către smeu: Mă, de noi nu va fi bine, de scapă din casa

noastră cu zile Stan. Mergi la noapte, când doarme, şi-l loveşte cu buzduganul chiar în frunte, auzitu-m'ai? chiar în frunte, să piară, că şi de-atâţia bani ce-i dăm îmi pare rău, dar' mai rău îmi pare de voiu şti că scapă sănătos din casa mea, c'atunci nu mai cutezăm a ieşi de-aci de frica lui.

Stan ascultase la uşă, dar' nu se înspăimântă, ştiind că smeul e prost ca miezul nopţii. Deci merse în casa lui şi culcă în pat un butuc mare de lemn, apoi după ce-l acoperi bine cu ţolul se băgă sub pat. Colo către miezul nopţii vine smeul şi dă de vreo câteva ori cu sabia în butuc, crezând că s'a văieta de durere, apoi mai în urmă dete cât putu de tare cu buzduganul şi merse voios la mumă-sa.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Noa, da omorâtu-l'ai?

— L'am şters dintre cei vii, răspunse smeul.

Adecă dimineaţa, spre mirarea lor, Stan se scoală, întinzându-se şi căscând o gură de gândeai că vrea să-i soarbă.

— Dar' cum te hodinişi astă noapte, Stane? întrebă smeoaica.

— Mulţam de întrebare, stăpână, bine, numai cât am visat ca şi când m'ar fi muşcat nescari purecі şi par'că peste frunte mi-a trecut un şoarece.

Şi nu se puteau destul mira de tăria lui, deci zise smeoaica:

— Te-ai purtat bine, fătul meu Stane, ţi-ai împlinit anul foarte omeneşte, acum aci-ţi e simbria, o desagă de galbini, poţi merge acasă şi să-i foloseşti în pace.

Dar' Stan bine vedea că smeul cu mumă-sa îi duc frica, deci zise hotărât:

— Eu gândiam că barem doi-trei ani să slujesc la voi, să am cu ce merge acasă la copilaşi, numai cu atâta agonisită ce voiu şti eu face cu o sută de copii? băgaţi-mă slugă baremi pe un an încă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dar smeul cu mumă-sa atâta frică ştiau de Stan, încât se hotărâră a-i da şi două şi trei părechi de desagi cu galbini, numai să se vadă scăpaţi de el; deci zise smeul: Stane, îţi dăm două părechi de desagi pline cu galbini, numai mergi şi ne lasă 'n pace. Dar' Stan nu se 'nvoi. — Auzi Stane, zise smeoaica, îţi dăm trei părechi de desagi plini cu galbini, numai fii bun du-te şi ne lasă 'n pace, că nu mai avem lipsă de slugă.

Stan se cugetă puţin, apoi zise:

— Fie, dacă-mi daţi trei părechi de desagi plini-plinuţi cu galbini de aur, atunci plec, dar' să mi-i şi ducă smeul până la mine acasă. Şi se învoiră. Smeul luă trei părechi de desagi plini cu galbini în spate şi merse după Stan. Dar' smeul aşa greu sufla de greutatea poverii încât când sufla, Stan mergea fuga înainte, ca suflat de-un vânt pogan, când trăgea smeul răsuflarea, Stan iar' venia îndărăpt, tras de răsuflarea lui. Tot merge smeul şi tace mult timp, dar' odată nu se poate răbda să nu întrebe pe Stan:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— De ce fugi tot înainte şi vii iar' îndărăpt?

Iar' Stan răspunse:

— Să pot a-şi sbura până acasă, dar' văd că nu te poţi ţinea de mine, şi-mi vine să mă întorc la tine şi numai una să-ţi dau cu pumnul în frunte să te învăţ cum ai de mers pe drum, când eşti cu mine pe cale.

Smeul tremura şi mergea după Stan.

Când erau aproape de casa lui Stan, ieşiră toţi copiii în calea lor, sbierând de foame.

— Ce zic copiii aceia? întrebă smeul pe Stan.

— Iată, răspunse Stan, copilării de-a lor, zic c'ar mânca carne de smeu.

Atunci smeul aruncă desagii jos şi..... du-te copile!

Ce-o fi spus la mumă-sa nu mai ştiu, atâta ştiu că din minuta aceea copiii lui Stan nu se mai văetau de foame. Mulţi din ei vor fi murit de atunci, că doar e demult, dar' cari n'au murit încă, aceia şi azi trăiesc.*)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Isteaţă şi pace!

Zice c'a fost odată un împărat, gazdă, nu tândală, oile lui se vedeau şi se cunoşteau dintre ale altor botezaţi, boii lui erau cei mai frumoşi în tot satul. Apoi mai departe avea doară ţări întregi, că doară de aceea era el împărat: unele le moştenise dela tatăl său, altele le câştigase el vite-

*) Auzită dela un păcurar din Reteag şi scrisă în Deva, ca pedagog.

jeşte, că-i plăcea bătăile. Dela mumă-sa îi rămase mult aur şi argint şi adiamante, putea deci cu drept cuvânt zice că-i bogat cumu-i data. Odată, hai drace, că el face un plug de aur şi merge să are cu el. Arând pe cel hotar, iată vine la el un moşneag; Bun lucru, înălţate împărate! — Moşneagul, dete adecă bineţe. „Bun, da scump, moşule", îi răspunde împăratul, care nu pricepuse cum se cade pe bătrân; se vede că nu ştia bine româneşte, ce de altcum nu-i mirare pentru împăraţi, că doară şi ei au numai un cap, apoi într'un cap numai, nu pot nici ei băga atâtea feluri de limbi, câte neamuri de oameni au în împărăţie! Deci împăratul, aşa, mai slăbuţ, cum poate el sdrobi româneşte, zise către văj (moşneag, se aude pe Someşiul mare): Moşule, ce gândeşti că ar fi vrednic plugul acest de aur? (Impăratul credea că vâjul despre plug a zis: „bun lucru") Dar' vâjul îi răspunse fără pic de gândire: „Inălţate împărate, de n'a ploua în luna lui Maiu, nu-i vrednic nici o coajă de mălaiu!

Cu aceste vorbe merse moşneagul mai departe.

Împăratul se gândi mult la vorbele ţăranului şi le află de adevărate, căci gândise precum era într'adevăr: De nu va fi ploaie în luna lui Maiu, de bună seamă că mai mult va fi vrednică o coajă de mălaiu decât plugul acesta, că din el nu poţi mânca, pe când cu coaja-ţi alungi batăr odată foamea, cât de cât. Deci se pune împăratul şi vinde plugul cel de aur şi cumpără o moară chiar lângă casă, că moară n'avea până într'aceea şi se gândi, ce să mai împartă el bucatele cu alţii pentru măcinat; mai bine să capete el ceva dela moară! Gândul nici n'a fost rău de altcum.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

După-ce avea acum şi moară, se gândeşte să se însoare, că era holteiu cam stătut şi-acum şi-avea cu ce-şi ţinea muierea, că doară un împărat are venituri, nu ca noi, dar' şi cheltueli îndoite şi înzecite ca noi, fără îi aduce moara câştig frumos.

Să pune deci şi începe a se cam uita printre cele fete, să vază care ar fi de el? într'acelea iar' se întâlneşte cu moşneagul cel dela arat.

— Bună vremea, moşule!

— Bună să-ţi fie inima, înălţate împărate? Da de unde şi până unde?

— Caut ce n'am, moşule.

— D'apoi să fie într'un cias bun şi cu noroc, înălţate împărate, dar' te rog de una: nu te lăcomi la rang, la neam, la avere, la sburdălnicie; D-tale îţi trebuie o muiere isteaţă, aşa-ţi caută una, care va fi mai isteaţă; nici nu merge D-ta pe la ele, scrie numai cărţi în toate părţile, răvaşe în toate oraşe, că vreai să te însori şi vei lua de nevastă pe fata cea mai isteaţă şi mai cu minte, fie chiar şi dintre oameni de jos, dintre plugari, apoi să văd eu dacă nu nimereşti bine!

— Bine, moşule, dar' cum voiu şti eu care-i mai isteaţă?

— O, Doamne, înălţate Impărate, scrie în toate cărţile şi răvaşele aşa: că pe aceea o vei lua de muiere, care va veni la palatul Măriei tale mai întâiu, dar' cum? nici călare, nici pe jos, nici îmbrăcată, nici desbrăcată, nici pe drum, nici pe deălături, nici cu cinste, nici fără cinste!

— Bine, moşule, dar' poate-se una ca asta?

— Şi de ce se nu se poată! bată-şi capul cine vrea să fie împărătească!

Merge împăratul acasă, face cum l'a învățat moșul și așteaptă în pace, văzându-și de moară, de moșie și de împărăție.

Mult și-au bătut capul cele fete de crai și de împărați, de grofi și de baroni, de boieri și de fruntași, din toate satele și orașele împăratului, cum să facă să se mărite care-va după Impăratul, dar' înzadar le fu truda, că nu izbuti nici una. Destea merse până în poporul de rând, și ce să vedeți? Ce nu putură scoate la cale domnii cei mari și învățați, o fată de țăran o să ducă la îndeplinire! Chiar a doua zi își lăpădă toate hainele de pe sine și se îmbrăcă într'un leșteu (sac de prins pești, cârstnic, comiheriu) și astfel îmbrăcată prinde o vrabie și-o pune într'un blid, o acopere cu alt blid, și să suie călare pe un țap și pleacă astfel călare, cu picioarele pe jos și merge tot dintr'o margine a drumului până în cealaltă. De către seară ajunge la palatul împăratului și intră înlăuntru. Toți încep a râde de călăria și de mersul fetei, dar' mai tare de călăria ei. Impăratul nu râdea, îi plăcea fata, că era frumoasă și isteață și credea că va fi și de neam mare. Deci zice împăratul:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

E drept că ai venit cum am zis, numai una tot te strică, să văd cinstea-necinstea, şi dacă şi aceasta ai nimerit-o, încă azi ne cununăm. Fata îi întinse blidele, împăratul ridică cel de deasupra şi vrabia sbrrr! sboară ca glonţul, încât împăratul, rămânând înmărmurit, scapă blidul din mână de se făcu tot bucăţele.

— E bine, draga mea, zice împăratul, acum să-mi spui a cui eşti şi de unde?

— Eu, înălţate împărate, sunt dintr'un sat cu oameni, fata unui Român, plugar, după munca lui trăiesc toţi domnii şi toţi leneşii din Împărăţia Mariei Tale.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Prea bine, însă de oare-ce tu eşti fată de plugar şi eu numai după isteţime te fac împărătească, poftesc dela tine ca să te prinzi că nu vei face nici o judecată, că îndată ce ai cuteza să faci şi numai una cât de mică, te alung, să mergi îndărăpt, aşa, precum ai venit.

Fata se învoeşte şi astfel împăratul o duce la altar numai decât, şi-i cunună un cinstit părinte, după-cum le era legea şi obiceiul, firește după-ce o îmbrăcară ca pe-o fată de împărat, că doară n'ar duce-o la

sfânta cununie, colo înaintea icoanelor, Doamne ferește, numai iacă-așa!

Nu trece multă vreme după cununie și împăratul trebuie să meargă la bătaie, să ia viața la vreo câteva mii de oameni buni de lucru, el, care nici la o muscă nu-i poate da viață. Împărateasa rămâne acasă, să aibă grijă de una-altă, dar' mai cu seamă de moară, apoi afară de aceea, câte nu mai are omul de lucru dacă vrea să și-l caute, că doară lucrul nu mai are sfârșit numai când intrăm în mormântul rece, unde gluma trece.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Într'o zi iară merge împărăteasa să mai vadă de cea moară, că doară nu se putea încrede numai în credința morarului. Acolo află pe doi oameni sfădindu-se, un Român și un Sas. Românul adecă dusese ceva bucate la moară pe spatele unei mărține. Sasul era la moară, și dusese bucatele în carul tras de doi boi săsești.

Românul legase mărțina de carul sasului și până erau amândoi în moară aceea fătase și se trase mânzul sub car. Sasul nu mai poate de bucurie că carul lui a fătat un mânz; nu era chip să-l poată cineva

face să priceapă cumcă mânzul nu poate fi decât dela mărţina Românului, el numai da două cu două, că mânzul este al lui, că sub carul lui l'a aflat, că românul n'a adus de acasă decât iapa cu sacul desăgit pe şeauă, iar în urma iepei nu era nici un mânz, decât un sas, care însă era mai mare şi decât iapa, şi deci n'a putut să fie mânzul acelei iepe, şi cine ştie câte nu îndrugă sasul în prostia lui.

Văzând împărăteasa cearta, uită că n'are drept să facă judecată şi zice către cei doi pricinaţi: Măi, oameni buni, plecaţi amândoi în două părţi, care cu ce-are; tu, Sasule, cu carul tău, şi tu, Române, cu mărţina ta; după care va merge mânzul, al aceluia să-i fie, că aceluia se cade să fie. Firește că pricinaşii au trebuit să se supună la judecata împărătesei, dar' mânzul naibei, spre necazul Sasului, merse după mărţina Românului. Acum, văzând Sasul una ca asta, să mănie foc pe Român şi pe împăcător, că nu pierduse în viaţa lui nici un proces şi-acum să piardă, şi chiar faţă cu-un Român, şi înaintea împărătesei! Indată ce veni împăratul acasă, merse şi-i spuse întâmplarea. Impăratul ascultă pâra Sasului până în capăt,

apoi îi spuse verde în buze că: Lege mai dreptă decum v'a făcut Măria Sa Impărăteasa nici un împărat din lume nu vă poate face; dar' să şi cam năcăji împăratul, văzând că nevasta lui se amestecă în lucrurile lui fără slobozenie.

De cumva erau pe atunci advocaţi, ce mai şti, poate aflau vre un paragraf cu care să arete, că carul sasului a fătat mânzul, aşa însă, din lipsa de advocat, rămase dreptatea pe partea Românului, precum o făcuse împărăteasa. Numai atunci se făcu şi Românului dreptate, şi cine i-o făcu era cât pe aci să o păţească cât de rău.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Impăratul chemă pe împărăteasa înainte, îi spuse că mai mult pită şi sare pe o masă nu pot mânca, şi că ea să se gândească în trei zile ce are de gând să-i ceară, că îi va da, ori ce va încăpea pe o căruţă, numai iertare să nu ceară, că iertare nu-i poate da.

Vorba împăratului fu vorbă sfântă. A treia zi dimineaţa stau două căruţe gata de cale, dinaintea uşei palatului, într'una să-şi pună împărăteasa câte ceva şi într'una să se urce împăratul, să o petreacă până între hotare. Impărăteasa însă nu vrea să pri-

measeă nimic dela împăratul, zicând că ea n'are ce face cu atâta avere, câtă ar încăpea într'o căruţă, că se îndestulează numai cu cât va putea strânge în braţe. Nu-şi ia deci chiar nimic, fără să pune lângă împăratul în căruţă şi pleacă, poruncind că cealaltă căruţă să nu vie înzadar cu ei, că ea n'o primeşte nici plină, necum goală! Câţiva miniştri încă o petrecură până între hotare, în altă trăsură, fiind foarte mâhniţi că trebuie să se despartă pentru totdeauna de o împărătească atât de isteaţă şi de cuminte, apoi frumoasă Doamne! — După-ce ajung între hotare se coboară toţi din trăsură şi începură a-şi lua rămas bun. Deci împăratul o întrebă încă odată: Dar' vezi, muiere, de cere ceva, că ori ce-ţi dau, numai iertare, cum ţi-am mai spus, nu pot să-ţi dau, deci iertare nu cere.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Atunci zice ea: Înălţate Împărate, iertare nu-ţi cer, că nu-s vrednică de ea, dar' zici că-mi dai ce voiu putea strânge în braţe?

Dau, iată, aud şi miniştrii mei!

Atunci împărăteasa se repede şi cuprinde pe împăratul în braţe, zicând: Numai atâta îmi trebuie şi nimic mai mult!

Pacea fu gata. Toţi se suiră în trăsuri şi se întoarseră la palat precum şi veniseră: împăratul şi împărăteasa într'o trăsură drăgostindu-se, iar' miniştrii într'altă trăsură din dărăpt, clătind din cap şi zicând: *„Isteaţă şi pace!“.*)

Săraca mamă.

Lumea asta nu e numai de ieri, de-alaltă ieri, ci e tare de mult; Doamne, cine ar fi în stare să ne spună de câţi ani e lumea?! Multe rânduri de oameni s'au mai părândat într'ânsa, şi buni şi răi, suflete bune şi inime împietrite, putrezi de bogaţi şi săraci, de nu le ardea nici focul în vatră, domni mari şi slugi plecate, frumoşi şi urâţi, toţi au trăit împreună şi au încăput unii lângă alţii, şi în urmă s'au stâns, s'au dus ca să nu mai vină, s'au mutat dela noi de n'a rămas nici pomenire de ei. Este însă câte un om, care, şi după moarte, e pomenit de următorii lui; ori că a fost prea bun, ori prea rău; prea avut, ori prea sărac; prea cuminte, ori prea

*) Auzită în Năsăud, când eram şcolar.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

prost; prea frumos, ori prea urât, şi D-zeu mai ştie pentru ce, destul că câte-un om e pomenit şi după moarte, numele lui umblă din gură în gură, faptele lui le ştiu povesti şi copiii din şcoală şi fetele din şezătoare, şi moşnegii de lângă cuptor.

Aşa a fost şi badea Ion din... nu ştiu zău din ce sat a fost, că doară de-atunci e tare de mult. Destul că badea Ion era avut, nu îndală; împăratul, că-i împărat, dar' cu el nu se putea măsura în bogăţie. Câmpurile lui, vitele lui, casa lui, pădurile lui, viile lui, slugile lui, erau mai presus decât ale împăratului. Şi era credincios badea Ion şi cu frica lui D-zeu. Avea badea Ion şi copii, că doară văzându-se atât de avut se tot ruga lui D-zeu să-i dea şi copii lângă avuţie. Nouă feciori şi o fetiţă îi dărui bunul D-zeu. Se credea foarte fericit; şi avea de ce să ţinea, că nu în toate zilele şi nu în toate satele se întâmplă să vezi câte un om fericit ca el: bogat, sănătos şi cu copii buni, ascultători şi sănătoşi.

Toată lumea nu vorbea în aceea vreme decât de casa lui; ba că om fericit ca el nu este; ba că copii ca el buni nu avea

BCU Cluj / Central University Library Cluj

nimeni; ba că viile şi ţarinile badei Ion rodesc mai bine decât ale altor oameni; ba că femeie ca badea Ion rar om are; ba că nu-i femeie să aibă un bărbat cuminte şi înţelept cum avea lelea Irina, muierea badei Ion; ce-i mai mulţi ziceau însă că rari copii se nasc într'o zodie, într'o planetă bună, ca copiii badei Ion. Şi erau fericiţi şi copiii văzându-şi părinţii voioşi, sănătoşi şi în stare ca nimeni în satul lor; şi erau fericiţi şi părinţii, văzând fericirea copiilor lor, şi ziceau adesea: Doamne, fericit e omul, care e părinte!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dar' bine-a zis cine-a zis, barem de n'ar fi zis, ori dacă a şi zis — barem de n'ar fi grăit într'un cias rău; drept a avut cine a zis, că nu e nici o dulceaţă, să nu fie urmată de amăreală, nu e nici un suiş — fără coborâş, nu e nici un bine să nu vină după el şi răul, căci aşa a lăsat D-zeu, după bine s'aştepţi rău!

După voie bună vine
Plâns, nevoi şi mari suspine.

Apoi:

Pân' vine iar' binele
Rău-mi ciuntă zilele.

Când era bucuria mai mare, fericirea mai deplină, când gândeau să trăiască mai fără gânduri, atunci vine o durere mare, o întristare neașteptată: badea Ion moare, se duce de cea parte, de unde nimeni n'a venit să ne poată spune cum e acolo. Un plâns și o jale urmă în locul bucuriei, întristare în locul veseliei, nefericirea în locul fericirei, amarul în locul binelui. Dar' omul e făcut în lumea asta ca să se dedea cu toate, cu binele, ca și cu răul, cu răul, ca și cu binele. Încet cu încetul uitară năcazul, începură a se mângâia, și numai din când în când mai gândiau la nefericirea urmată din moartea părintelui. Când erau mai mângâiați, le veni alt năcaz, muri fratele cel mai mare. Năcazul se re'noi, biata văduvă trebuiá să înceapă a doua oară a umbla în cimitir spre a vizita două morminte, al bărbatului și al feciorului celui mai mare. Cine ar putea spune nopțile petrecute în plâns, și zilele petrecute în lacrămi, nopțile jelindu-se, zilele văietându-se, nopțile fără somn și zilele ajunând! Sărmana muiere! după pierderea bărbatului zicea adese-ori plângând: Doamne, greu e a fi văduvă! Acum

BCU Cluj / Central University Library Cluj

după ce-şi pierdu şi copilul mai mare, plângea şi zicea: Doamne, Doamne, greu e a fi văduvă şi mamă!

O durere după alta, un năcaz după altul, o jale după alta ajunse pe biata văduvă, nouă ani dup'olaltă, pierzând în tot anul pe cineva din cei iubiţi ai săi; mai întâi bărbatul, apoi câte un copil după altul, în tot anul tot cel mai mare:

„După tată fiii toţi
Se mutară 'ntre cei morţi".

pierdu unul după altul, după bărbat toţi copiii şi-i rămase numai cel mai mic, Constantin şi fata Maria. Din muiere cu bărbat înţelept — ajunse văduva din zece fii, ajunse numai cu doi, cu cei mai mici.

Rămânând biata muiere numai cu copiii acei doi mai mici, îşi văzu de trebile sale, suspina şi învăţa copiii, să meargă în toată ziua în cimiter, şi 'n toată ziua îngenunchia şi plângea pe nouă morminte, pe opt ale fiilor şi pe unul al bărbatului. Avută însă era ca şi mai 'nainte, averea nu o pierduse, numai bucuria şi dragostea casei o părăsiră; acum era numită „văduva cea avută". Aşa trecea o zi după altă; Constantin era azi

mai mare decât cum fusese ieri, şi Maria mâne mai frumoasă ca azi. Lelea Irina avea numai un dor: să-şi vadă copii mari; şi la D-zeu numai o rugare: să o ţină să şi-i poată vedea căsătoriţi.

Maria era mai tânără cu vreo cinci-şase ani decât Constantin, dar' totuşi îi veni mai curând vremea măritişului, decât fratesău — vremea însurăciunei. Constantin nici nu se gândia la însurat, când Mariei începură a-i umbla peţitorii. Apoi ştiţi D-stră cum e lumea şi cum sunt feciorii, unde dau de-o fată frumoasă şi bogată se îndeasă care de care. Şi Maria era bogată şi frumoasă, frumoasă ca o zână şi bogată ca o crăeasă şi bună ca pita cea albă, când e omul flămând; frumoasă ca primăvara, bogată ca toamna şi bună ca o fată mare; şi îi mersese vestea peste nouă ţări şi nouă mări, că frumoasă ca ea nu-i nimeni, apoi lângă frumseţe era şi avere ca la o crăeasă. Se îmbulzeau deci peţitorii care de care, unii mai frumoşi decât alţii, unii mai avuţi şi mai din oameni decât alţii, căci ştiţi zicătoarea: „La fântâna bună, mulţi voinici s'adună!"

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Apoi o fată frumoasă şi bogată e ca fântâna cea bună. Mulţi îi mai trăgeau nădejdea, mulţi îi mai duceau dorul, mulţi se credeau vrednici de a o căpăta de soţie, dar' al ei numai unul poate fi, ea numai după unul poate merge, toţi ceilalţi peţitori trebuiau să fluiere a pagubă, numai unul a bucurie. Cine va fi fericitul acela? — s'a vedea.

Lelea Irina, ca muiere cuminte şi înţeleaptă, nu dădu pe Maria cui veni mai întâi, că doară n'avea o sută de fete, nici nu era sărăntoacă s'o dea cui o cere, numai decât. Lelea Irina se gândia şi chibzuia: după cela aş da-o, că e frumos, dar' nu-i din neam, celălalt ar fi din neam, dar' nu-i frumos, altul ar fi din neam şi frumos, dar' e departe. Tot cu de-astea gânduri îşi petrecea zilele, după ce mergea câte-o pereche de peţitori cu corfa goală dela ea. După aceea iar' mergea în cimitir, iar se punea pe plâns, şi plângea, plângea, pe nouă morminte, pe mormântul bărbatului şi acelor opt fii iubiţi şi nu venea din cimitir, numai seara; de dimineaţa până seara sta acolo, se muta de pe mormânt pe mormânt, plângând

şi văietându-se. Într'o zi iar' se întorcea lelea Irina supărată dela morminte şi cu ochii roşii de plâns. Ea adecă adormise pe un mormânt, pe mormântul bărbatului, şi visase că rătăceşte singură printr'o pădure mare, deasă şi întunecoasă, şi tot striga acum după bărbat, acum după feciori, acum după fată, dar' înzadar, nu-i venea nici unul într'ajutor. Deşteptându-se în starea aceasta, merse supărată acasă, părându-i-se că visul îi prevesteşte o nefericire nouă. Acasă, pe cine află? Un peţitor frumos şi voinic, frumos ca un soare, voinic ca un ştejar şi bogat ca un fecior de împărat. Lui Constantin şi Mariei îi plăcea foarte mult de el. Lelea Irina se uită la el plină de îndestulire şi din faţa ei par'că puteai ceti: numai de n'ar fi de departe. — Dar' de unde eşti, dragul lelii? — îl întrebă lelea Irina. — De-aci a noua ţară! răspunse junele, de peste apa lucioară. — Când auzi lelea Irina una ca asta, înlemni de-odată; îi veniră în minte toate năcazurile: văduvă, jelindu-şi bărbatul şi opt fii, să mai mărite şi fata atât de departe... nu era în stare să supoarte atâta năcaz, şi zise aci ca să audă toţi cei din

BCU Cluj / Central University Library Cluj

casă: Dragii mei; ni-a dat D-zeu avere, ni-a fost dat şi mângăiere, dar' iar' ni-a luat-o; pe bărbatul meu, fie iertat, l'am îngropat acum sunt doisprezece ani, după aceea în tot anul câte un feciorăş, până-mi rămaseră numai aceşti doi copii mai mici, tu, Constantine şi tu, Mario; credeam baremi că de aceşti doi voiu avea parte la slăbiciunile şi bătrâneţele mele; odată cu capul n'aş voi ca tu, draga mamei Mario, tu, scumpa mamei, tu, să te măriţi aşa departe şi să mă laşi singură; îţi va da D-zeu şi aci un om de treabă, chiar de n'ar fi atât de bogat ca noi, numai să fie de aici de aproape; nu mă lăsa, pentru D-zeu, singură şi necăjită, fără mângăiere la bătrâneţe.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Maria însă avea foarte drag pe holteiul acela din minuta când intră în casă, şi astfel nu ştia ce să facă ca să umble mai bine. De peţitor nu s'ar despărţi bucuroasă, de mamă-sa îi era jale să-o lase singură şi să se depărteze aşa tare.

Constantin vedea chinul şi al surorei şi al mamei sale, deci luă şi el vorba şi zise:

— Mamă dragă, poate că asta ni-a fost împărţită, să nu fim aproape de-olaltă, dar'

deoarece Mariei îi place de feciorul care o peţeşte, deoarece e din oameni aleşi şi om cinstit, eu aş gândi s'o lăsăm a se mărita după el, că de câte-ori te va lovi dorul de ea, totdeauna voiu merge şi ţi-o voiu aduce; ştii, mamă dragă:

Patru cai 'nhăma-oi
Fat' acasă aduce-ţ-oi.

Cu mare năcaz se despărţi lelea Irina de Maria, de draga ei fată, dar' tot se despărţi, ea rămase locului cu Constantin şi Maria merse cu mirele ei, chiar a noua ţară preste apa lucioară. Nu trecu mult dup'aceea şi muri şi Constantin, cel mai iubit din toţi copiii ei, cea din urmă mângăiere, şi pe el îl îngroapă, nu în cimitir între alţi morţi, ci:

Sub fereastră — în grădină,
Ca să-i fie la 'ndemână,

să poată merge în toată ziua, în tot ciasul, în toată minuta, şi nu spre a plânge după el, nu spre a-i binecuvânta ţărână, ci spre a-l blăstăma cât o lua gura: Constantine, dragul mamei, scumpul mamei, fiul mamei, ieşi afară din mormânt, ieşi, du-te şi-mi adă fata acasă, adă-mi pe Maria, că tu aşa te-ai

BCU Cluj / Central University Library Cluj

lăudat, că nu m'ei lăsa să-i duc dorul, ci mi-o vei aduce, ziua şi noaptea, când m'ajunge dor de ea; te-ai lăudat că nu mă vei lăsa să-i duc dorul, ci mi-o vei aduce: du-te dară, că de nu, te blastăm să nu te rabde pământul precum mi-ai luat tu şi cea din urmă mângăiere. Scoală-te, Constantine, du-te, tu ştii unde, în care parte 'mi-e fata, adă-mi-o s'o văd, că de nu, sap pământul, te scot afară şi te blastăm să n'ai odihnă în veci, de nu-mi aduci tu mângăierea îndărăpt; nu te rabde ţărâna, cum mi-ai ars tu inima!

Bietul Constantin n'avu odihnă în groapă de gura mamei sale, ci se sculă odată, noaptea, şi zise către mormânt:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„Dragul meu, mormântul meu,
Fă-te tu căluţul meu;
Iară tu pânzuca mea,
Să te faci o cărărea,
Să mă duc la sora mea,
S'o aduc la maica mea,
Că de nu — m'a blăstăma..
Pământul nu m'a răbda".

Şi mormântul l'a ascultat şi s'a făcut un cal, un armăsar năsdrăvan, şi s'a suit Constantin călare pe el, şi pânza lui s'a făcut

o cărare albă, luminoasă și lungă, până la casa surorei sale, a Măriei. Cât-ai bate 'n palme fu acolo Constantin, că mersese mai repede decât vântul, mersese chiar ca gândul, era smeu! Soru-sa nu se culcase încă:

— Soră, soră, mama moare de dorul tău!

— Acum, zise Maria: Bine ca-i venit, odihnește-te până dimineață, ș'atunci plecăm să văd pe biata mea maică. Dar' el îi răspundea:

„Soră dulce, soră dragă
Nu pot sta că mi-e de grabă,
Maica nu poate răbda
Până nu te va vedea!"

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Văzând Maria cât dor duce mamă-sa după ea, se hotărî să meargă, deci zise fratelui său:

„La car caii prinde-i-'om
Și la mama ducе-ne'om!"

Și s'a pus pe cale. Caii mergeau de gândeai că mâncă pământul. Cum n'or merge că doară mergeau pe calea cea fermecată, făcută din pânza de pe obrazul lui Constantin. Dar' minunea-minunei, era noaptea înainte de miezul nopței, și pasările cântau cât le lua gura: „Ce rând e pe acest pământ, de

umblă vii cu morții!..." Că doară pasările îi cunoșteau, ele știau că nu-i lucru curat. Crăngile și tufele și toți copacii din păduri strigau în urma lor. „Ore ce rând e pe pământ de umblă vii cu morții?"

Auzind Maria atâtea glasuri strigând în urma lor, zise către Constantin:

— Ce zic acelea, frate?

— Dar' lasă-le să cânte, ele nu știu ce zic! —

Când erau aproape de casă, zise Constantin către soru-sa: „Soră dragă, stai puțin, eu merg înainte să deschid porțile". In aceste Constantin merge și deschide porțile, apoi intră curând în mormântul său, de unde nu s'a mai sculat. — Văzând Maria că frate-său nu se mai reîntoarce a intrat cu trăsura în curte și văzând pe mumă-sa ieșind din casă în haine negre de jale, o întrebă:

— Dar' d-ta ce călugăriță ești aci?

— Oh, draga mamei, nu-s călugăriță, ci sunt draga ta mamă, jelesc pe frate-tău, pe Constantin, care a murit și l'am îngropat aci sub fereastră în grădină, ca să-mi fie de 'ndemână, să pot merge în toată minuta să-l blastăm că te-a înstreinat așa tare de mine.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Dară? mamă dragă, cu el am venit eu, el m'a adus, aseară, după cină, am plecat şi acum cântă cocoşii de miezul nopţei, şi iată, suntem aci; am venit în câteva ciasuri o cale care de-abia o pot alţi oameni bate în două săptămâni; el îmi zise că se grăbeşte aşa tare ca să nu mori d-ta de dorul meu; vai de mine, am călătorit cu morţii, cu strigoii, cu smeii... zicând acestea Maria căzu moartă de groază, iar' lelea Irina nebuni, şi se vedea în toată ziua umblând la cele unsprezece morminte, la al bărbatului şi la cele zece ale fiilor, iar' când ajungea la mormântul lui Constantin îşi smulgea părul şi zicea:

„Nu te rabde mormântul,
Cum mi-ai rănit sufletul;
Nu te rabde ţărâna,
Cum mi-ai rănit inima!"*)

*) Auzită şi scrisă în Reteag.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CUPRINSUL:

	Pag.
Stan Bolovan	3
Isteață și pace!	14
Săraca mamă!	24

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dela „Astra“ culturală.

Cu „*Ştefan Bolovan*“ a terminat „Astra“ publicarea unei serii (a unui şir) de numere din „*Biblioteca poporală a Asociaţiunii*“ în 1929.

După ce a început cu minunata piesă teatrală pentru popor „*Ziua Unirii*“ (1 Dec. 1918), scrisă anume pentru ziua aceasta, de soţii *Elena* şi *C. Sporea* (No. 163), a rugat pe bunicul să-şi scoată traista şi să ne depene povestiri şi tradiţii frumoase. (*Sabin G. Truţia*: „*Traista bunicului*“, No. 164). Am ascultat fermecaţi şi numai că s'a apropiat mai apoi un frate de al nostru de dincolo de Carpaţi şi ne-a făcut cunoscute legende

şi poveşti de pe acolo, ca să ne adeverească cumcă fraţii noştri din vechiul Regat tot aşa de pricepuţi la ticluitul poveştilor şi legendelor sunt, ca şi noi. (*„Vorbe de demult“* de *M. I. Dumitraşcu*, No. 165.)

N'a trecut mult şi ne-am apropiat cu o altă carte preţioasă, cu *„Începutul neamului românesc“*, scrisă cu multă temeinicie, pe înţelesul tuturora, de învăţatul nostru istoric dl *Dr. Ioan Lupaş*. Multe ilustraţii, cu Decebal, cu Traian, cu Podul lui Traian ş. a. întovărăşesc textul cărţii acesteia. (No. 166).

Arhiva Digitală Centrul Universitar Timiş Cluj

După ce am căutat să lămurim obârşia noastră — am vrut ca ţăranul român să ştie cum să-şi îngrijească trupul, ca să-i rămână sănătos — şi am tipărit foarte folositoarea carte a dlui medic *Dr. Ilie Beu: „Cărticica sănătăţii“*, (No. 167.)

După medicina pentru trup, ne-am gândit la doftoria sufletului şi am dat la iveală: „*Flori de pe Câmpie*“, poezii şi chiuituri poporale, adunate de dl *T. Podariu* (No. 168). Bolnav în pat să fi — să nu sari într'un picior, cetind aceste chiuituri.

Apoi ne-am gândit la lucratul pământului şi l-am rugat pe domnul inspector agronom *A. Cosciuc* să ne scrie ceva despre „*Ingrăşatul sau gunoirea pământului*“ (No. 169), în care carte ţăranul poate afla de-aici înainte cum să-şi lucre pământul mai bine.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Şi ne-am mai gândit că omul e muritor şi că trebuie să se gândească şi la clipa când va fi să 'nchidă ochii — de aceea am tipărit o carte, care dă sfaturi practice cum se face un testament. *(Dr. Valer Moldovan: „Despre testament“,* No. 170.)

Dela tristeţe am trecut, iarăş, la descreţitul frunţii şi, la rugarea noastră, a scos dl profesor din Cluj *N. Drăgan,* din vechea „Tribună" din Sibiiu (din anii 1885—1888), poveştile minunate, scrise pe vremuri de *Gh. Coşbuc,* de pe când era student la universitatea din Cluj şi îndrăgise, încă de pe atunci, minunatele poveşti româneşti. (No. 171, *„Poveşti în versuri",* de *Gh. Coşbuc.)*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Acum încheie „Astra", cu a zecea broşură, şirul început şi dă la iveală pe „Stan Bolovan", pe „Isteaţă şi pace!" şi pe „Săraca mamă!" de neuitatul scriitor poporal românesc, *Ioan Pop-Reteganul. („Stan Bolovan"* şi alte poveşti ardeleneşti, de *Ioan Pop-Reteganul,* No. 172.)

Cine vrea să cetească neşte lucrări atrăgătoare, alese — şi despre gospodărie şi despre sănătate şi despre

testament şi povestiri şi legende şi chiuituri şi poezii poporale — acela va face foarte bine să dea întreaga sa luare-aminte acestor lucrări apărute în „Biblioteca poporală".

Cărţi *mai* ieftine nici că se poate! Multe din ele trec *peste 100 de pagini* şi — cu toate acestea — *fiecare broşură costă numai cinci Lei.*

De ar fi în fiecare sat românesc zeci şi zeci de colecţii de acestea, ca să se răspândească nutremântul sufletesc bun (după cum o dorea şi boierul basarabean Stroescu) şi să dispară vrajba, dihonia, făcând loc înţelegerii între fraţi!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Răspândiţi pretutindeni „Biblioteca poporală a Asociaţiunii"! Aşteptaţi cu drag „Calendarul Astrei" pe 1930, care va fi o podobă a caselor româneşti!

De vânzare la sediul „Astrei“, Sibiiu, Str. Şaguna No. 6 şi la „Oficiul de desfacere al publicaţiilor Asociaţiunii“ în Cluj, Str. Memorandului No. 22.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Catalogul

Bibliotecii Poporale a Asociaţiunii.

Nrele 1—152 vândute cu totul.

Nr. 153. **Victor Lazăr:** *Răsboiul pentru întregirea neamului românesc.* (1916—1918.) Preţul 6 Lei.

Fiecare român trebuie să cunoască ce lupte s'au dat şi prin ce împrejurări măreţe s'a putut înfăptui unirea tuturor românilor.

Nr. 154. **Victor Lazăr:** *Cultivaţi legume în grădinile voastre.* Preţul 2 Lei.

Sfaturi practice, cum să se cultive legumele şi ca grădinile să aducă folos mult.

Nr. 155. **Victor Vlad-Delamarina:** *Poezii bănăţeneşti.* Preţul 3 Lei. Prea frumoase poezii ale unui suflet gingaş, ofiţer la marina românească.

Nr. 156. *Răsboiul româno-ruso-turc, în 1877—1878.* Preţul 4 Lei.

Istorisirea răsboiului, care a adus neatârnarea României. O povestire interesantă de N. Gane: Andrei Florea Curcanul, sau cum e românul la răsboiu, poezii şi altele.

Nr. 157. *Ingrijirea copilului mic până după înfărcare.* Preţul 3 Lei.

Cele mai multe mame nu-şi ştiu îngriji copilul mic şi din această cauză copilul sau moare sau rămâne bolnav pe toată viaţa. Cine urmează sfaturile practice, ce se cuprind în broşura aceasta, va avea copii sănătoşi, cari îi vor aduce bucurie în viaţă.

Nr. 158. **Constantin Negruzzi:** *Cârlanii, sau Doi ţărani şi cinci cârlani.* Preţul 3 Lei.

Piesă de teatru într'un act. Cu lămuriri asupra felului cum trebuie să se joace, date de dl Nicolae Băilă, directorul artistic al „Astrei". Piesa e foarte potrivită pentru teatrul sătesc.

Nr. 159. **Victor Lazăr:** *Copii cu renume.* Preţul 4 Lei.

Istoria vieţii a câtorva copii, povestite tinerimii noastre spre a-i servi de pildă şi învăţătură.

Nr. 160. **Alexandru Ciura:** *păr. Vasile Lucaciu.* Preţul 5 Lei.

Viaţa marelui român şi luptător naţional, care a fost păr. Vasile Lucaciu, trebuie să servească de îndemn fiecărui bun român, să-şi iubească ţara şi poporul pentru libertatea căruia păr. Lucaciu n'a stat la îndoială să înfrunte ori-când urgia asupritorilor.

Nr. 161. **Ana Victor Lazăr:** *Bucătăria gospodinei dela sate.* Prețul 4 Lei.
Atâtea țărance au din belșug din ce să pregătească mâncări și cu toate acestea sunt prea puține care să știe să fiarbă gustos și nutritor, ca hrana să fie plăcută și folositoare bărbatului, care vine acasă ostenit de lucru. In această cărticică se dau sfaturi practice cum se pot pregăti cu ușurință mâncări bune și gustoase.

Nr. 162. *Calendarul pe 1929* (vândut de tot).

Nr. 163. **Elena** și **C. Sporea:** *Ziua Unirii.* 1 Decemvrie 1918. Piesă poporală în 3 acte. O frumoasă piesă pentru teatrul sătesc, în care ni se arată sbuciumul zilelor unirii neamului. Prețul 5 Lei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nr. 164. **Sabin G. Truția:** *Traista bunicului.* Se poate spune că traista moșului e plină. Ce mai povești și legende încântătoare, găsim în această broșură de 100 pag.! Prețul 5 Lei.

Nr. 165. **M. I. Dumitrașcu:** *Vorbe de demult.* Legende și povestiri. Un povestitor de dincolo de Carpați ne înveselește cu atâtea legende și basme minunate. Nu lași broșura până ce nu ai citit „Finul lui Sân-Petru“ sau

„Cămaşa lui Făt-Frumos“ şi alte multe povestiri. Preţul 5 Lei.

Nr. 166. **Dr. I. Lupaş:** *Începutul neamului românesc.* Fiecare român ştie că ne tragem din viţa lui Traian. Dar cum a venit împăratul Traian pe aceste plaiuri, ce războaie a purtat cu craiul Decebal, aceasta numai puţini *o ştiu.* Cine se ţine însă bun român, din casa aceluia nu va lipsi cărticica aceasta, care are şi o mulţime de ilustraţii. Preţul 5 Lei.

Nr. 167. **Dr. I. Beu:** *Crăticica sănătăţii.* Ediţie nouă (a treia), revăzută, cu 2 ilustraţiuni. Preţul 5 Lei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nr. 168. *Flori de pe Câmpie,* poezii poporale culese de **T. Podariu.** Preţul 5 Lei.

Nr. 170. **Dr. Valer Moldovan:** *Despre testament.* Explicarea articolelor de lege. Preţul 5 Lei.

Nr. 171. *Poveşti în versuri* de **G. Coşbuc,** publicate sub îngrijirea lui *N. Drăganu.* Preţul 5 Lei.

Comenzile: *Oficiul de desfacere al publicaţiilor „Astrei“ Cluj, str. Memorandului Nr. 22.*